

L'OMBRA DEL PODER

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI-COMENTARI

Adaptació d'una minisèrie de culte de la BBC, *L'ombra del poder*, ens explica una història de periodisme d'investigació protagonitzada pel reporter Cal McAffrey, del Washington Globe. McAffrey (Russell Crowe) intenta ajudar un vell amic seu, el senador Stephen Collins (Ben Affleck), embolicat en un escàndol sexual. La investigació uneix punts distants que ens aporten una qüestió inesperada. En la seva aliança amb el polític, McAffrey actua com si fos un agent de premsa, tot compromentent la seva integritat professional, fet que demostra la dificultat afegida de dedicar-se a la informació en una ciutat tan propera al poder. Washington és part fonamental de la trama.

L'adaptació del periodisme a les noves tecnologies és també un tema important. Al protagonista principal li assignen una parella d'investigació, Della Frye

(Rachel McAdams), autora d'un blog sobre el Capitoli. La desconfiança inicial del periodista veterà reflecteix el pols soterrat entre els reporters tradicionals, experts en coure la informació a foc lent; i els de l'edició en línia, competidors en la immediatesa amb els mitjans audiovisuals, amics alguns d'ells del run-run especulatiu, i als qui contextualitzar els pot semblar una molèstia o, en el millor dels casos, un luxe superflu.

Finalment, un altre dels temes de *L'ombra del poder* és la denúncia de la privatització de la seguretat als Estats Units, no només en guerres llunyanes sinó en el propi territori. L'empresa de seguretat que apareix en el film és un reflex de la totpoderosa contractista militar *Academi*, anteriorment coneguda com a *Blackwater*, present en diferents croades a l'Orient Mitjà. El terrorisme islàmic ha obert la veda a una nova febre de l'or, oberta a mercenaris sense escrúpols per comerciar en conflictes llunyans i en la seguretat més propera.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *State of Play*

Països i any: Estats Units, Regne Unit i França. 2009

Producció: Tim Bevan; Eric Fellner; i Andrew Hauptman

Direcció: Kevin McDonald

Guió: Matthew Michael Carnahan; Tony Gilroy; i Peter Morgan.

Música: Alex Heffes

Fotografia: Rodrigo Prieto

Muntatge: Justine Whright

Durada: 127 minuts

Intèrprets: Russell Crowe (Cal McAffrey); Ben Affleck (Stephen Collins); Rachel McAdams (Della Frye); Robin Wright (Anne Collins); Jason Bateman (Dominic Foy); Helen Mirren (Cameron Lyne); Jeff Daniels (George Fergus); Michael Berresse (Robert Bingham); Harry Lennix (Detectiu Bell).

<https://www.uphe.com/movies/state-of-play>

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Expliqueu la personalitat i la seva evolució al llarg del film dels següents personatges: Cal McAffrey; Stephen Collins; Della Frye i Cameron Lynne.
3. Per què es diu que en Cal és un periodista de la vella escola? Què us semblen els seus mètodes? Per què té tan mal concepte dels *bloggers*?
4. Què pretenia, inicialment, Sonia Baker?

5. Què és *PointCorp*? Quina funció realitza a les guerres? Inicieu una recerca per esbrinar la importància dels contractistes militars.
6. Què vol dir que *PointCorp* pretenia aconseguir la privatització de la seguretat?
7. Expliqueu com la notícia objecte de l'argument de la pel·lícula passa d'un escàndol sexual a la trama de *PointCorp*.
8. ¿Què vol dir que el periodista Cal McAffrey tingui un conflicte d'interessos quan comença a investigar la notícia en que es veu involucrat el seu amic congressista?
9. Recordeu l'amenaça del polític Fergus al periodista, aproximadament al minut 93 de la pel·lícula. Creieu que són habituals aquests advertiments als mitjans de comunicació per part de polítics o de jerarques econòmics?
10. Com valoreu que, al final de *L'ombra del poder*, es digui que una notícia d'aquesta importància és millor que la gent la llegeixi en un diari de paper?
11. Què n'opineu del final de la pel·lícula? Penseu que és habitual al nostre país que apareguin publicats aquest tipus de reportatges? Per què deu ser?

LLENGUATGE I TÈCNIQUES AUDIOVISUALS

1. En els primers instants de la pel·lícula observem un fugitiu que corre de manera desesperada. La càmera el segueix fent un moviment de càmera. Quin?
2. En el minut 4 una misteriosa noia observa el periodista protagonista y una policia des d'una zona elevada. La càmera se situa a l'alçada de la noia, però, amb quina angulació: Picat, contrapicat, zenital..?
3. En el minut 67 una assassí vol matar el periodista. Fixeu-vos en la música d'aquesta escena i expliqueu què us sembla que transmet.
4. En el minut 93 la càmera ens mostra un picat zenital. En què consisteix? Té alguna finalitat narrativa?
5. Fixeu-vos en les darreres imatges. Mentre van apareixent els títols de crèdit finals observem el procés d'impressió del diari. Què ens volen dir aquestes imatges?

Consulteu aquest blog si teniu algun dubte:

<http://lenguatgecinematografic.wordpress.com/>

TRÀVELING DE LECTURES

LA MANIPULACIÓN EN LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN

Los medios de comunicación, en la era de la globalización, se han convertido hasta tal punto en altavoces y difusores del pensamiento único, que refuerzan aún más la idea de que no cabe otro mundo posible fuera del enfoque capitalista de la globalización. Los medios ejercen una función decisiva en el plano económico, en el político y, además, en el terreno cultural: construyen y difunden unas visiones del mundo que pretenden imponer a la ciudadanía para bloquear,

de raíz, cualquier intento de construir alternativas, ya que éstas no pueden llegar, ni siquiera, a ser imaginadas. En esta línea apuntan las reflexiones de Margarita Rivière, al plantear que uno de los principales *malentendidos* desde los que educan los medios de comunicación consiste en hacer creer que ellos existen para informarnos sobre el mundo, ignorando el trabajo de modelación que ejercen sobre nuestras percepciones de la realidad.

Quizá, en este sentido, se da uno de los procesos de manipulación más sutiles y, por tanto, más difíciles de analizar: aquel que aborta, de entrada, la posibilidad de construir otro orden social y comunicativo posible. Se presenta de un modo tan contundente el mundo inmodificable del pensamiento único que el ciudadano de a pie se siente impotente e incapaz de imaginar alternativas que orienten sus acciones. Se hace necesario recuperar la afirmación del filósofo de la esperanza, Ernst Bloch, para quien *toda auténtica realidad se encuentra precedida de un sueño*. No de un sueño evasivo ni alienante sino, más bien, de una esperanza que entronca en la realidad con el fin de transformarla.

Víctor M. Marí Sáez “Manipulación informativa y activismo mediático en la sociedad-red” dins Roberto Aparici, Ángeles Díez y Fernando Tucho (coords.) (2007) *Manipulación y medios en la sociedad de la información*. Ediciones de la Torre. Madrid.

Activitats

1. Investigueu i després expliqueu què vol dir *pensament únic*.
2. Quina és l'actitud del protagonista de la pel·lícula davant el cas que se li presenta? Creieu que manipula la informació?
3. Observeu un telenotícies i corroboreu o no si és cert que els mitjans ens presenten un món inmodificable.

LA LUZ DEL PERIODISTA

“Entre todos los cotilleos y especulaciones que impregnan la vida de los ciudadanos yo creo que saben diferenciar entre una noticia de verdad y una patraña. Y se alegran de que haya alguien que se preocupe de dejar constancia y publicar la verdad”

McAffrey (Russell Crowe)

En esta frase se encierra la esencia del papel social y de compromiso que cumple el periodista con respecto a la sociedad. Ésta ha delegado en los periodistas y en la profesión periodística la responsabilidad de informar y vigilar o velar por el adecuado desarrollo del sistema democrático establecido. Ejercen un papel de guardianes de lo que consideran información. Ejercen de mediadores entre el poder político y los ciudadanos, quienes debido a la libertad individual que permite el sistema democrático, al aumento del nivel cultural de la población y al auge de los medios de comunicación; están más pendientes de los asuntos públicos que les afectan.

El concepte de veritat en el periodisme està íntimament relacionat amb el de objectivitat. Actualment, les cabeceres dels periòdics, les emissores de ràdio i les cadenes de televisió estan insertades dins de grans grups multimèdia el que té com a conseqüència, en no pocs casos, la proliferació de informacions partidistes i tendencioses al servei dels interessos econòmics i polítics de les èlites.

(...) Els periodistes, independentment del mitjà en el que desenvolupen la seva activitat, se debent en la seva majoria als interessos informatius del conglomerat multimèdia al que pertanyen. Aquests grups de comunicació tenen uns interessos polítics (si són de titularitat pública) i uns interessos econòmics i polítics (si són de titularitat privada). Per aquest motiu i davant un mateix fet, podem observar, en funció del mitjà seleccionat, relats dispares. Cada mitjà explica la veritat sobre l'esdeveniment en qüestió des de la perspectiva que més li interessa donant lloc a una versió de l'esdeveniment que no contempla necessàriament la totalitat dels fets i interpretacions possibles. Els periodistes expliquen les notícies seguint la línia editorial del mitjà per al qual treballen. En aquest sentit han perdut, en part, la seva independència per exercir la professió; i per tant, la legitimitat.

Javier Sierra Sánchez "La llum del periodista en 'La ombra del poder'" a Beatriz Peña Acuña (coord.) (2012) *El periodista en imatges de cinema*. Visión Libros. Madrid.

Activitats

1. Quina creieu que és la responsabilitat del periodista?
2. Podríeu citar exemples de mitjans de comunicació que actuen manifestament a favor d'interessos polítics? Són tots de titularitat pública?
3. Què vol dir línia editorial?
4. Penseu que la ciutadania ha perdut bona part de la confiança dipositada en la funció social que compleixen els mitjans de comunicació?

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- El periodisme d'investigació.
- La funció dels mitjans de comunicació en les societats democràtiques.
- La crisi del periodisme d'investigació en el nostre país
- Grups de pressió i la seva influència en els mitjans de comunicació.
- Contractistes militars i seguretat privatitzada
- L'ètica en el periodisme i en els mitjans de comunicació.

Objectius formatius

- Defensar uns mitjans de comunicació lliures i independents.
- Ser conscients de la necessitat del periodisme d'investigació en les societats democràtiques.
- Valorar el treball periodístic ètic i de qualitat.
- Prendre consciència de l'existència de grups de pressió que volen condicionar els mitjans de comunicació.
- Analitzar les notícies sabent de l'interès d'institucions que volen manipular la nostra visió del món.
- Conèixer operacions empresarials per debilitar i aprofitar-se dels estats.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge cinematogràfic de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques sobre el món de la comunicació plantejades en el film
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.